

Bártfa, Kisszeben városoknak. Mennyi név, micsoda távlatok! Szinte benne van az egész történelem.

Hát még a pincék? A Batthyányi-, a Rákóczi-, a Szapolyai-, Csáky-pincék stb. Valamennyihez legendák tapadnak.

A legendákon kívül alapja volt a bor gyógyító erejébe vetett hitnek a sok évszázados tapasztalat: a valóságos gyógyító erő. Általános tapasztalat volt, hogy akik bort ittak, ritkábban kapták meg a betegségeket. Ennek egyszerű oka az volt, hogy egészséges ivóvíz a középkorban nagyrészt nem volt. Az Alföld s a folyók vidéke láp, mocsárvilág volt.

Nemcsak Julius Ceasar és Nagy Sándor felcserei ismerték a bor antiszeptikus, egészségmegtartó, erősítő és gyógyító hatását, hanem a korai középkori szerzetesek orvostudománya, a várak katonasága, sőt az egyszerű pórnép is, hiszen a pestis, kolera, tifusz, vérhas ellen néhány gyógynövényen kívül a leghatásosabb gyógyszerként szerepelt. Így és jogosan fészkelődött be a köztudatba a bor mérsékelt élvezetének hasznossága, mely azután kifejezésre jutott közmondásokban: Jó bor, jó egészség; Jó a bor mindenkor, éjfélkor hajnalkor stb. dalokban:

*Három fehér szőlőtűke, meg egy fekete,
Áldott legyen az Úr Jézus, drága szent neve,
Óh Mária istenanyja légy velünk!
Igyuk meg hát ezt a kis bort, – jót tesz az nekünk!*

A sok évszázados hitet és tapasztalatot a mai orvostudomány már kézzelfoghatóan is igazolni tudja, feltárva, hogy mi az alapja a gyógyító erőnek, miért egészségmegtartó, erősítő szer, hogyan hat az egészséges és beteg ember ideg- és lelkiállapotára, s mint minden orvosság mikor válik áldássá, mikor méreggé.

A bor gyógyító hatásáról a legrégebb írásos adataink a svéd királyi udvarból erednek.¹⁴ Igaz, hogy a tokajit nem ember, hanem a király beteg lovának gyógyítására használták. Egy 1573-ból III. Johan udvarából – fennmaradt pincenaplóban szinte napról napra és személy szerint feljegyezték a napi borfogyasztást. Ez egyebek mellett arra is utal, hogy a bor ebben az időben kincsszámba ment. Eszerint a királyi udvartartásban a svéd udvari papok kapták a legkevesebb bort, csupán 7 pintet (egy pint 1,4 liter), annyit, mint amennyivel ez időben a király beteg lovát is gyógyították.

ÜBER DIE HEILKRAFT DES WEINES

Der Verfasser der Publikation erforscht seit mehr als einem Jahrhundert die Historie des weltberühmten Weines von Tokaj, seinen Wohnortes. Neben den geschichtlichen Fragen der Weinkunde schenkt er der Kulturgeschichte des Tokajer Weines – und in Verbindung damit – der Kulturgeschichte der Gesamtheit des Weinkonsums große Aufmerksamkeit. In dieser Schrift untersucht er, auf welche Weise sich das Wissen, die Nutzung der Heilwirkung des Weines, angefangen von der Mittelalterlichen Literatur verbreitete und in welcher Form all dies in den Geschichtsquellen zum Ausdruck kommt.

Miklós Pap

¹⁴ Wilhelm Obelberg: Arany az üvegen. Bor és Szeszközpont. Rt. Stockholm 1967. 41–44.